

**ҐРУНТОВНИЙ ВИКЛАД ТЕОРЕТИЧНИХ І ПРАКТИЧНИХ АСПЕКТІВ
ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗГЛЯДУ ВИБОРЧИХ СПОРІВ¹**

Прогресивність і демократичність суспільства й держави, крім інших чинників, багато в чому залежать від законності виборчих процесів і свободи громадян щодо здійснення їх виборчих прав. Українська держава має доволі розгалужене законодавство про вибори, тривалий досвід організації та проведення виборів президента України, виборів до парламенту, органів місцевого самоврядування.

Так, можна згадати Закони України "Про вибори Президента України", "Про вибори народних депутатів України", "Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів". Численними є постанови Центральної виборчої комісії, ухвалені з питань поточної внутрішньої діяльності Комісії.

Очевидно, що правовідносини, урегульовані виборчим законодавством, неоднорідні за своєю природою, породжують численні колізії та появу публічно-правових спорів. Тож наразі перед українським суспільством і правничою спільнотою постав виклик не лише уніфікації виборчого законодавства й приведення його до сучасних європейських стандартів, а й наукового обґрунтування сутності та системи виборчого законодавства, критичного аналізу судової практики розгляду й вирішення виборчих спорів, удосконалення застосування адміністративними судами адміністративно-процесуальних норм і оцінювання ними правильності застосування норм виборчого законодавства учасниками виборчого процесу.

Дослідженню теоретичних і практичних питань адміністративно-правового регулювання розгляду судами та іншими органами виборчих спорів, принципів його регулювання присвячено монографію Смоковича Михайла Івановича "Правове регулювання розгляду виборчих спорів: теоретичний і практичний аспекти".

Монографічне дослідження здійснене із використанням значного науково-дослідницького методологічного інструментарію, а саме: методів аналізу, синтезу, компаративного й системного методу. Так, розкриваючи міжнародні стандарти щодо оскарження порушень виборчого законодавства, автор робить висновок, що відповідно до

наукових поглядів і положень міжнародно-правових актів, міжнародні стандарти захисту виборчих прав громадян становлять систему правил і принципів, які відображені у прийнятих відповідними інституціями документах (актах) щодо підготовки, проведення виборів, визначення їх результатів, гарантують демократичний розвиток держави на основі права і свободи адміністративного й судового контролю за виборами, спрямовані на захист людини і громадянина та визнані міжнародною спільнотою мінімальним взірцем оптимального устрою суспільного й державного життя (с. 69 монографії).

Крім теоретичного сприйняття й опрацювання предмета монографічного дослідження автором ґрунтовно проаналізовано практику розгляду й вирішення виборчих спорів адміністративними судами. Беззаперечно, що вивчення емпіричного матеріалу за обраною темою дослідження лише посилює аргументи, висновки й узагальнення, зроблені у монографії; завдяки оцінюванню й аналізу судових рішень успішно розв'язано завдання перевірки придатності й правильності застосування виборчого законодавства учасниками виборчого процесу, досконалості адміністративного процесуального законодавства, яким урегульовано розгляд та вирішення виборчих спорів, адже ст. 55 Конституції України кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Система судів загальної юрисдикції в Україні будується за принципами територіальності і спеціалізації (ч. 1 ст. 125 Конституції України) (с. 125 монографії).

Наголошено, що необхідно побудувати нову систему судів, серед яких чільне місце займатиме структура адміністративних судів стосовно розгляду публічно-правових спорів, судів, які здійснюватимуть контроль за органами державної влади, місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами. На сьогодні такі адміністративні суди утворені, їх завданням є захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, інших суб'єктів при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства, зокрема, на виконання

¹ Смокович М. І. Правове регулювання розгляду виборчих спорів: теоретичний і практичний аспекти : монографія / М. І. Смокович. – Київ : Юрінком Інтер, 2014. – 576 с.

© Колпаков В. К., 2014

делегованих повноважень, у спосіб справедливого, неупередженого та своєчасного розгляду адміністративних справ. Отже, українське суспільство не поступається високорозвинутим державам Європи і має систему судів, яка здатна їх захистити від свавілля органів державної влади та органів місцевого самоврядування (с. 125, 126 монографії).

Без уваги дослідника не залишилися питання підстав забезпечення правового регулювання порядку розв'язання виборчих спорів, судового контролю за виборчим процесом як елемента конституційного забезпечення народовладдя в Україні, правового регулювання розв'язання адміністративними судами виборчих спорів, сутності виборчого спору, процесуальних особливостей судового розгляду виборчих спорів, розширенню доступу до адміністративного правосуддя щодо захисту виборчих прав громадян України.

У підсумку здійсненого дослідження, на підставі аналізу національного виборчого законодавства, судових рішень адміністративних судів, рішень Європейського суду з прав людини, статистичних показників діяльності виборчих комісій, Центральної виборчої комісії, доведено, що правове регулювання порядку розгляду спорів щодо правовідносин, пов'язаних із виборчим процесом, є ключовою гарантією забезпечення судового захисту виборчих прав громадян України. Гарантування такого забезпечення можливе лише за наявності досконалого процесуального законодавства, яким регламентовано процедуру розгляду виборчих спорів. Досконалим є законодавство, яке унормовує безперешкодний доступ до суду, що полягає у зверненні до суду, розгляді позовної

заяви згідно з процесуальними правилами, встановленими відповідним законом, і в прийнятті судом справедливого й законного рішення, право на апеляційне оскарження якого має бути передбачене законом (с. 534 монографії).

Монографія М. І. Смоковича "Правове регулювання розгляду виборчих спорів: теоретичний і практичний аспекти" за своїм науково-практичним змістом, предметом та способом викладу зацікавить представників правничої науки і практики, а саме: науковців, суддів, адвокатів, представників публічної адміністрації, студентів юридичних навчальних закладів.

Рецензована книга є науково-дослідницькою працею, у якій розв'язуються наукова проблема – правове регулювання розгляду виборчих спорів та теоретико-прикладні завдання – аналіз і синтез юридичних колізій норм права та інструментарій тлумачення процесуального законодавства, визначення юрисдикції таких спорів, особливостей їх розв'язання. Монографія містить наукові висновки щодо розв'язання теоретичних і прикладних проблем, які виникають при розгляді виборчих спорів.

Результати, узагальнення, висновки та пропозиції, зроблені в дослідженні Смоковича Михайла Івановича, можуть бути впроваджені в практичну діяльність виборчих комісій, адміністративних судів, представників політичних сил, а також використані для проведення подальших наукових досліджень, проведення лекційних і семінарських занять. Монографія може бути використана для опанування теоретико-практичного матеріалу з адміністративного, конституційного, адміністративного права.

Стаття надійшла до редакції 12.09.2014.